

Ἡσυχαστικὴ Ἑρμηνεία

Μὲ ποῖον τρόπον ἐγκωμιάζεται ἡ Ἀπόρρητος Σύλληψις τῆς Θεοτόκου

«Ἄνοιξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται Πνεύματος,
καὶ λόγον ἐρεύξομαι τῇ Βασιλίδι Μητρὶ,
καὶ ὀφθήσομαι φαιδρῶς πανηγυρίζων,
καὶ ἄσω ζηθόμενος Ταύτης τὴν Σύλληψιν».

Θὰ ἀνοίξω τὸ νοερὸ στόμα τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μου, ἀφοῦ προηγουμένως μὲ τὴν καλή μου προαίρεσι ἔχω κλείσει αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· καὶ τότε θὰ γεμίση αὐτὸ ἀπὸ τὴν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. **Ἐ**ν συνειρεία, θὰ ὀμιλήσω μεγαλόφωνα καὶ θὰ προσφέρω Ἐγκώμιον στὴν Βασίλισσα Μητέρα μας Θεοτόκον. **Ἐ**τσι λοιπόν, θὰ φανῶ πανηγυρίζων μὲ λαμπρότητα καὶ ψάλλων πλήρης χαρᾶς τὴν ἀπόρρητη Σύλληψί Της.

**Ἄσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου,
Ἑρμηνεία εἰς τὸν Εἰρμόν τῆς Ὁδῆς Α΄
τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,
Ποιήματος Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ**

Ἀπὸ δύο ῥητὰ τοῦ Προφητάνακτος Δαβίδ ἐρα-
νίζεται ὁ Μουσουργὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν·
ἐκεῖνος γὰρ λέγει: **«Τὸ** στόμα μου ἤνοιξα, καὶ
εἴλκυσα Πνεῦμα» (Ψαλμ. ρη΄ 131)· καὶ πάλιν:
«Ἐξηηρεύετο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν· λέγω
ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ Βασιλεῖ» (Ψαλμ. μδ΄ 1).

Μιμούμενος λοιπὸν τὸν Δαβίδ ὁ Ἱερὸς Με-
λωδός, οὕτω λέγει:

● **ἐ**γὼ ὁ Ἀσματογράφος θέλω ἀνοίξει τὸ στόμα μου,

καὶ θέλει γεμῶσει αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα.

Ποῖον δὲ στόμα ὀνομάζει; **Τὸ** τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ τῆς διανοίας,
κατὰ τὸν Θεοδώρητον καὶ Βασίλειον καὶ Νύσσης Γρηγόριον, λέγοντας:

«Δύναται εἶναι ψυχῆς στόμα ἡ διανοητικὴ αὐτῆς δύναμις, ἡ διανο-
ουμένη, προφέρει τὸν ἐν διανοίᾳ λόγον».

● **Ἐ**πειδὴ, λοιπὸν λέγει, ἐγὼ ἔκλεισα μὲν τὴν διάνοιάν μου ἀπὸ
τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἤνοιξα δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἀγα-
θοὺς, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν αὐτὸ ἀπὸ Πνεύμα σο-
φίας καὶ συνέσεως.

Καθὼς δὲ τὸ μυροδόχον ἀγγεῖον, ἐὰν μὲν ἦναι στενόστομον, ὀλί-
γον δέχεται καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ἐγγεόμενον μύρον· ἐὰν δὲ ἦναι πλατύ-
στομον, δέχεται καὶ περισσότερον μύρον· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος: ἐὰν
ἔχη στενὸν τὸ στόμα τῆς διανοίας του, ὀλιγωτέραν δέχεται τὴν Χάριν
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐὰν δὲ ἔχη αὐτὸ ἀνοικτὸν καὶ πλατὺ, περισσο-
τέραν δέχεται τὴν Χάριν.

Ἔθεν εἶπεν ἀλλαχοῦ ὁ Δαβίδ: **«Π**λάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πλη-
ρώσω αὐτὸ» (Ψαλμ. π΄ 11)· καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν: **«Ἔ**σον ἂν
τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωσι, τοσοῦτον ἐλκύσουσι» (βλ. Λόγος Δ΄,
Θεολογικὸς Δ΄, Περί Υἱοῦ, κεφ. κ΄, PG 36, στλ. 129C).

Ἔθεν γλαφυρὸν εἶναι τὸ ὁμοίωμα ὅπου φέρει εἰς τοῦτο ὁ σοφὸς
Νεῖλος λέγων:

«Ἢταν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωμεν, ἐπιφοιτήσασα τοῦ Κυ-
ρίου ἡ Χάρις, τροφήν ἐπιδίδωσι, καθάπερ χελιδὼν νεοσσῶ τινι κε-
χηνότι» (Ἐπιστολῆ, τ. Ε΄, κζ΄, Σαβίνω, PG 79, στλ. 561D).

Ἦστε, ἂν ἡμεῖς δὲν κοπιᾶσωμεν νὰ ἀνοίξωμεν πρῶτον μὲ τὴν προ-
αίρεσίν μας τὸ νοερὸν στόμα τῆς διανοίας μας, δὲν δίδεται εἰς ἡμᾶς ἡ
Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔθεν εἶπε καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος:

«Ἐπειδὴ γέγραφας: δι΄ ἦν αἰτίαν οὐ πᾶσιν ἡ θεία ἐφίπταται Χάρις,

ἴσθι, ὦ θαυμάσιε, [ὅτι] ἐπειδὴ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζουσα πρῶτον, οὕτως ἐπιφοιτᾷ. Εἰ γὰρ καὶ Χάρις (χάρισμα, δωρεὰ) ἐστίν, οὐχ ἀπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ τὰ μέτρα παρὰ τῶν δεχομένων λαμβάνουσα, τοσοῦτον ἐπιρρεῖ, ὅσον ἂν εὖρη σκευὸς πίστεως αὐτῇ προσενεχθέν. Εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ' ἡμῶν, πρῶτον ἐξήτει, πᾶσιν ἂν ἐπέπτη. Ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ οὕτω παραγίνεται, ... τοῖς μὲν ἐπιφοιτᾷ καὶ παραμένει· τῶν δὲ ἀποφοιτᾷ· οἷς δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν καθιέται» (Ἐπιστολὴ σοα΄, Ἀφροdisίῳ Πρεσβυτέρῳ, ΡG 78, στλ. 950, 951A).

* * *

Ἐπάγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδός, ὅτι

• *ἐγὼ θέλω ἐρεύζομαι λόγον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, ἥτοι τὸν ὕμνον καὶ ἄσματικὸν Κανόνα εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων Χριστοῦ.*

Ἐρεύζομαι δὲ εἶπε, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι, καθὼς τὸ *ρέψιμον*, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ τινάς, ἀναβαίνει κάτωθεν ἐκ τοῦ στομάχου, καὶ ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ στόμα, οὕτω θέλει ἀναπέμψῃ πρὸς τὴν Θεοτόκον *κάτωθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν του* τὸν ἄσματικὸν τοῦτον Κανόνα.

Ὅρα δὲ σοφὴν τάξιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ ἔνθεος Ὑμνογράφος ἐν τῷ Εἱρμῷ τούτῳ:

■ **πρῶτον** λέγει, ὅτι θέλει ἀνοίξει τὸ *στόμα τῆς διανοίας του*· **δεύτερον**, ὅτι θέλει γεμῶσει *αὐτὸ ἀπὸ τὴν Χάριν τοῦ Πνεύματος*· καὶ **τρίτον**, ὅτι ἐκ τῆς Χάριτος τοῦ Πνεύματος θέλει *ἐρεύζεται* λόγον εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ.

Ἐρανίσθη δὲ τὴν τάξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, οὕτω λέγοντα:

«**Χρῆ** τοίνυν πνευματικῆς ἀκολουθίας ὑπολαμβάνειν, τῇ δι' ἔργων φιλοσοφία καθᾶραι πρότερον ἑαυτόν, εἶτα τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξαντα ἐλκύσαι Πνεῦμα, εἶτα ἐξερεύξασθαι λόγον ἀγαθόν, καὶ λαλεῖν Θεοῦ σοφίαν τελείαν ἐν τοῖς τελείοις» (Λόγος C΄, Εἱρηνικὸς Α΄, ΡG 35, στλ. 721B, παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ Ψαλτῆρος τοῦ Νικήτα).

* * *

Ἐπιφέρει δὲ ἐπομένως ὁ Ποιητής, ὅτι διὰ τοῦ ἄσματικοῦ τούτου Κανόνος

• *θέλει φανῆ ὅτι πανηγυρίζει λαμπρῶς, καὶ ὅτι ᾄδει χαροποιῶς τὴν τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον σύλληψιν, ἧς ἡ Ἑορτὴ ἐορτάζεται σήμερον.*

Διχῶς δὲ λαμβάνεται ἡ *σύλληψις*: ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς·

■ **ἐνεργητικῶς** μὲν, καθὼς νοεῖται τῶρα ἐδῶ· καθότι, ἡ Θεοτόκος συνέλαβεν ἀσπόρως καὶ διὰ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· **παθητικῶς** δέ, ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθὸ ἄνθρωπος συνελήφθη ἀρρήτως ἐν τῇ ἀσπόρῳ τῆς Παρθένου κοιλίας.

Ἄσω δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ψαλῶ ἢ ἄλλο τι ῥῆμα, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι εἶναι ἡ παροῦσα **πρώτη Ὡδή**, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν λόγιον εἶναι τό: **«Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται»**.

